

כתיבה: איתי חיים | תאריך: 15 ינואר 2023, כ"ב טבת תשפ"ג

הרפורמה במחירי התחבורה הציבורית

נייר עמדה לוועדת הכלכלה – 18 ינואר 2023, 09:30

מבוא

דו"ח המרכז למחקר והמידע של הכנסת שפורסם ב-28 ביולי 2022¹; ומשמש חומר רקע לדיון זה, מציג את תהליך הארגון מחדש בתעריפים, ששיאו וסופו בפעימה המכונה "דרך שווה".

פעימה זו מסיימת למעשה את תהליך צמצום ופישוט התעריפים, שבוצע לראשונה עם פעימת ה"מטרופולינים" הזכורה משנת 2016², שיצרה הוזלה לנוסע באמצעות כרטיסים תקופתיים שכללו אוטובוסים ורכבות לנסיעות מהפריפריה למטרופולינים ובין מטרופולינים ובפעימה נוספת בשנת 2019, שהרחיבה את השיטה לכל הארץ.

במסגרת הדיון בנושא, פורסמו סקירות של מרכז המידע והמחקר של הכנסת המתייחסות לרפורמה בתעריפי התחבורה הציבורית וההשפעה שלה על הפריפריה מה-21 במרץ 2022³, ונייר עמדה נוסף מה-8 במאי 2022.

תכלית הרפורמות בתעריפי הנסיעה

תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית שיקפו הסכמים היסטוריים בין משרדי התחבורה והאוצר למפעילים, בהם נקבעו תעריפי הנסיעה על ידי ועדת תעריפים משותפת למשרדים, שנחתמו בתקנות שהתעדכנו מעת לעת על ידי השרים הממונים. בהסכמי ההפעלה בתחבורה הציבורית, מאז תחילת העשור הקודם, המפעילים מתוגמלים על ביצוע ק"מ במכרז ולא לפי התשלום מהנוסע, כך שהתשלום מהנוסע מגיע חזרה למשרד התחבורה.

עד סיומה של הרפורמה באמצעות תוכנית "דרך שווה" בשנת 2022, היו למעלה מאלף קודים שונים של תעריפים, שהקשו על מערך הגבייה, בלבול נהגים ונוסעים ויצרו עיוותים רבים בתעריפי הנסיעה, לעיתים גם בין קווים של אותן החברות בין יעדים זהים, כמו בדוגמה המוצגת בעמוד הבא:

¹ רינת בניטה, "תיאור הרפורמה בתעריפי התחבורה הציבורית וניתוח השפעותיה לפי אזור וקבוצה באוכלוסייה", מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 יולי 2022

² אתר 'תחבורה בדרך שלנו', 3 מרץ 2016

³ רינת בניטה, "הרפורמה המוצעת בתעריפי השירות בתחבורה הציבורית", מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 21 מרץ 2022

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל (ע"ר) 580552628

Public Transport Users Association in Israel

www.tachbura.org
tachbura@tachbura.org
http://www.facebook.com/tachbura.org

אתר:
דוא"ל:
פייסבוק:

מצב העיר « חדשות

מאבק מקומי להשוואת תעריפי נסיעות בין-עירוניות

ארגון "תחבורה בדרך שלנו", שמנכ"לו מתגורר בעיר, פנה למשרד התחבורה בבקשה להסדיר את פערי התעריפים בנסיעות שיעדיהן דומים. משרד התחבורה: הרפורמה בנושא טרם תוקצבה

טל סרוסי
צילום אילוסטרציה
מיכאל פתאל

ישידים לעומת קווים מאספים, מסלול הקו או מועדי הפעלת הקווים. משרד התחבורה משתדל להפחית תעריפים בקווים חרשים יותר. תהליך הפרודי והארכת מסלולי קווים גם כן יוצרי פערים שונים בתעריפי הנסיעה. על מנת להשוות את התעריפים הוכנה במי שרד התחבורה דפורמה בתעריפים בקווים הבין-עירוניים. עלות הרפורמה, הכוללת השוואת תעריפים על בסיס המחנה המשרד תף הנמוך, הינה מאות מיליוני שקלים בשנה והיא טרם תוקצבה.

המאבק לתחבורה ציבורית יעילה נמשך. ארגון "תחבורה בדרך שלנו" פנה בשבוע שעבר למשרד התחבורה בדרישה להסדיר תעריף אחיד בין כל קווי אגד המספקים שירות נסיעה בין הערים פתח תקוה וירושלים. מבדיקת הארגון עולה כי קיים הפרש במי חיר בין קווים שונים שנוסעים בין הערים. כך למשל, בעוד שבקו 426 של אגד, שיוצא מרחוב ארלוזורוב בעיר, עולה נסיעה בודדת 16 שקל. בתוך כך בקווים אחרים של חברת אגד – כמו 947 ו-423, שעוצרים בתחנות שעל כביש 40 בדרום לירושלים – נגבה תעריף של 21.5 שקל לנסיעה.

"אני חושב שהציבור מסוגל היה להבין פערי תעריפים בין מפעילים שונים", אומר איתי חיים, תושב העיר ומנכ"ל ארגון תחבורה בדרך שלנו, "לכל חברה הסכם סובסידיות שונה ומרכז הפעלה מנותאם לה. אך לא מורכב מודע משרד התחבורה אינו נוקט במהלך להשוואת התעריפים של אותה חברה. לכן החלטנו לפנות למשרד התחבורה בבקשה לפעול באופן מידי לתיקון העיוות". תגובת משרד התחבורה: "פערי התעריפים במחירי התחבורה הציבורית בקטעי דרך דומים נובעים ממגוון סיבות, ביניהן קווים

התוצאה של הארגון מחדש בתעריפים

הארגון מחדש המכונה גם "רפורמה" בתעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית, היה מהלך שבוצע בשלושה שלבים, בפעילות שבוצעה אחת לשלוש שנים, ב-2016, 2019 ו-2022 והסתיים, כאשר רציונל הגביה והתשלום לפי מרחק בין יעדי הנסיעה, הפך ברור גם לנוסע, גם לרגולטור, גם למפעיל וגם לנוסע.

⁴ טל סרוסי, "מאבק מקומי להשוואת תעריפי נסיעות בין-עירוניות", מלאבס, 27 מאי 2016

הביקורת על תוכנית "דרך שווה"

תוכנית "דרך שווה" אילצה ביטול במקומות רבים בארץ, של תעריפים ייחודיים, שנקבעו בעידן שבו המפעילים הזוכים במכרזי ההפעלה נבחרו לאחר שהציעו תעריפי נסיעה מוזלים במיוחד. תעריפים אלה הותירו עיוותים לא שוויוניים בין יישובים שונים ולעיתים גם באותם היישובים, בין קווים שתחנות האיסוף וההורדה שלהם היו בשכונות שונות.

בסקירה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ציינה רינת בניטה לפני ביצוע תוכנית "דרך שווה": "בכמה ערים ויישובים בישראל תעריפי הנסיעה העירונית נמוכים מהתעריף הכללי; בערים אלו, דוגמת דימונה, רהט, טבריה, ערעה-בנגב, בית"ר עילית, מודיעין עילית. היישובים מטע, נבטים, כינרת, גבעות בר ויישובים נוספים – תחול עליה ניכרת יותר בתעריפי נסיעה בודדת לעומת גובה התעריפים כיום."⁵

כמו כן, בוצע פיצול של הנסיעה ברכבת ישראל מהחוזים המוזלים ונסיעה ברכבת הוכנסה לחוזים יקרים יותר: "חלה עליית תעריפים גם בין תחנות רכבת שמרחקן זו מזו בטווח שבין 15 ל-40 ק"מ ובין תחנות שמרחקן זו מזו בטווח שבין 40-75 ק"מ. לדוגמה: נסיעה בין דימונה לבאר שבע עולה כיום 11 ש"ח, ולאחר הרפורמה היא תעלה 18 ש"ח; והתייקרות דומה תחול גם על נסיעה בין התחנות קריית גת-קריית מלאכי-ואב – מ-10 ש"ח ל-18 ש"ח – עלייה של 80%; נסיעה בין התחנות קריית-חיים לכרמיאל – מ-13 ש"ח כיום ל-18 ש"ח לאחר הרפורמה – עלייה בשיעור של 38%; נסיעה בין בית שאן ליוקנעם – מ-5.17 ש"ח כיום ל-24 ש"ח לאחר הרפורמה – עלייה של 37%⁶.

נראה שהרציונל בהעברת רכבת ישראל לחוזים יקרים יותר, נועד על מנת להקל על הגודש ברכבת, ששני השלבים הראשונים בביצוע הארגון מחדש בתעריפים, הביא לשימוש יותר מהחזוי בשירותיה ולפגיעה מתמשכת ברמת השירות שלה.

ביקורת נוספת נאמרה לאחר ביצוע "דרך שווה" על אופן הביצוע, כאשר [התוכנית בוצעה ללא שלבי ביניים נוספים ואילצה במקומות מסוימים בפריפריה להתרגל, לעיתים, גם להכפלת תעריפי נסיעה בודדת](#)⁷.

מה הן החלופות לפריפריה עם ביצוע התוכנית?

ראוי לציין כי משרד התחבורה השיק כרטיס חופשי-חודשי לנסיעה מחוץ למטרופולינים ובתוך הפריפריה, המאפשר נסיעות למרחקים של עד 40 בסך 99 ש"ח בלבד, כאשר אזרחים ותיקים, ילדים ובני נוער ישלמו 49.5 ש"ח בלבד על הכרטיס. מעל ל-40 ק"מ, יעלה חופשי-חודשי 225 ש"ח.

כמו כן, ההנחות לזכאי ביטוח לאומי ובעלי מוגבלויות, כמו סטודנטים, אזרחים ותיקים, ילדים ובני נוער נשמרות. בני 75 ומעלה, לראשונה, נהנים מזכאות לנסיעה ללא תשלום עם עדכון הפרופיל ביישומונים וברב-קו.

⁵ רינת בניטה, "רפורמת "דרך שווה" בתעריפי השירות בתחבורה הציבורית – רקע ונקודות לדיון", עמ' 4, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 8 מאי 2022

⁶ רינת בניטה, "רפורמת "דרך שווה" בתעריפי השירות בתחבורה הציבורית – רקע ונקודות לדיון", עמ' 5, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 8 מאי 2022

⁷ ליאת רון, "ברפורמה בתחבורה הציבורית יש שכל, אבל אין חמלה", וואלה, 1 יוני 2022

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל (ע"ר) 580552628

Public Transport Users Association in Israel

www.tachbura.org
tachbura@tachbura.org
http://www.facebook.com/tachbura.org

אתר:
דוא"ל:
פייסבוק:

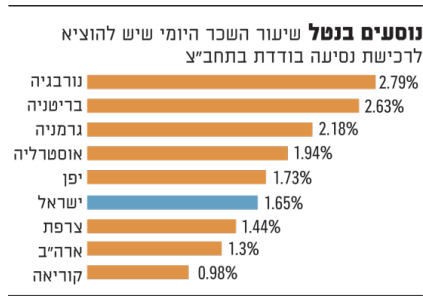

האם תעריפי הנסיעה בישראל יקרים או זולים?

[האם תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית נחשבים ליקרים יחסית לעולם?](#) מסקר שפורסם באתר גלובס בדצמבר 2019, טרם החלת תוכנית "דרך שווה", ישראל נמצאת במקום 21 מבין מדינות ה-OECD, כך שהמחיר הממוצע של נסיעה בתחבורה הציבורית בישראל נמוך בהשוואה לרוב המדינות המפותחות, הן במונחים כספיים והן ביחס לשכר הממוצע.⁸

סיכום

תוכנית "דרך שווה" ביטלה את עיוותי התעריפים בתחבורה הציבורית ואפשרה בהירות מבחינת התשלום, לפי מרחק שווה. שינוי שישנה את תכלית התשלום, שלא יגבה לפי מרחק, עלול לייצר עיוותים מחדש ולהחזיר אפליה שתייצר דרישות נוספות להנחות שונות לפי קריטריונים שונים. יש לקחת בחשבון כי הנחות לפי שיוך יישוב

מקור: אתר Numbao

למדד כלכלי-חברתי, לפי דירוג סוציאקונומי, מייצרות עיוות, שבמסגרתו גם תושבים שמצבם הסוציאקונומי גבוה מהממוצע, יהיו זכאים להנחה, כשתושבים ממצב סוציאקונומי נמוך ביישובים שנחשבים חזקים לא יהיו זכאים להנחה.

חשוב לציין כי החל מאוגוסט 2022, גם [זכאי השלמת הכנסה מהביטוח הלאומי זכאים להנחה בסך 50% לנסיעה בתחבורה הציבורית](#), כפועל יוצא מתוכנית "דרך שווה".⁹

יש לזכור כי מקומות העבודה מחויבים לשלם את [החזר עלות הנסיעות](#)¹⁰ לעובד לפי צו ההרחבה החל על כל העובדים במשק, כך שאת השינוי אמור להכיל המעסיק.

1. אנו ממליצים לתקן ולעדכן גם את סכום התשלום היומי לעובד, שעודכן לאחרונה ב-1 בפברואר 2016, כך שיכיל את תעריף הנסיעה המחושב, כולל הנסיעה ברכבת ישראל, העומד על סך 37 ₪ לנסיעה של עד 75 ק"מ, במקום 22.6 ₪ כיום ולאפשר עדכון של צו ההרחבה המתייחס לכרטיס חופשי-חודשי משולב בנסיעה ברכבת, שעלותו 410 ₪ במקום 225 ₪.
2. אנו ממליצים לחברי הועדה לבקש ממשרדי התחבורה והאוצר להציע אפשרויות להנחה ליישובים פריפריאליים, כך שאופן היישום לא יפגע בתכלית של תוכנית "דרך שווה" ובביצוע הארגון מחדש בתעריפי התחבורה הציבורית.

מקס מורוגובסקי, יו"ר ["תחבורה בדרך שלנו"](#)

⁸ המשרוקית: "[האם מחירי התחבורה הציבורית נמוכים לעומת העולם?](#)", דרור שרון, גלובס, 2 דצמבר 2019

⁹ [הנחה בתחבורה הציבורית למקבלי השלמת הכנסה](#)", אתר "כל זכות"

¹⁰ "[החזר הוצאות נסיעה](#)", מתוך אתר זרוע העבודה

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל (ע"ר) 580552628

Public Transport Users Association in Israel

www.tachbura.org

tachbura@tachbura.org

http://www.facebook.com/tachbura.org

אתר:

דוא"ל:

פייסבוק: